

ชาติพันธุ์ ความเหลื่อมล้ำของรัฐฉาน*

ETHNICITY INEQUALITY OF SHAN STATE

ฉัตรวัฒน์ ชัยชนธานุรักษ์

Chattawat Chatchanathaphat

วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Northern College, Thailand

E-mail: chattawat_s@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบททางประวัติศาสตร์ “รัฐฉาน” ในสมัยสังคมจารีต 2) เพื่อศึกษาสภาพสังคมและความเหลื่อมล้ำก่อนและหลังการเข้ามาของสหราชอาณาจักร และ 3) เพื่อศึกษานโยบายการแบ่งแยกและปกครองเพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ ความเหลื่อมล้ำของรัฐฉานกับชาติพันธุ์เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ยกปรากฏการณ์ชาติพันธุ์ ความเหลื่อมล้ำของรัฐฉาน โดยข้อมูลได้จากการศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึก และจากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยเลือกวิธีการแบบเจาะจง การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้วิจัยได้แบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านรัฐศาสตร์ กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และกลุ่มที่ 3 ประชาชนในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์ของรัฐฉาน ผลการศึกษา พบว่า การเข้ามาของสหราชอาณาจักร มาพร้อมกับการแบ่งแยกชนพื้นเมืองออกจากชาวพม่า ทำให้เกิดการแตกแยกร้ายแรง เป็นผลทำให้รัฐฉานมีสถานภาพที่แตกต่างไปจากเดิม ผลกระทบส่วนมากจะเป็นผลเสียซึ่งส่งผลกระทบยาว ปัจจุบันความเหลื่อมล้ำของชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ เพราะมีเบื้องหลังทางการเมือง ผลประโยชน์ของทรัพยากรต่าง ๆ นโยบายการแบ่งแยกและปกครองเพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านต่าง ๆ อีกทั้งชาวรัฐฉานยึดถือค่านิยมสัญญาในการลงนามที่เมืองปางหลวง ที่หวังว่าจะสามารถแยกตัวเองออกมาเป็นรัฐที่สามารถปกครองตนเองได้ ส่วนหนึ่งมาจากยุคอาณานิคม ก้าวล่วงเข้าสู่ยุคสมัยปัจจุบันซึ่งทำให้พม่าเกิดความเหลื่อมล้ำภายในชาติตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา

คำสำคัญ: ความเหลื่อมล้ำ, รัฐฉาน, ชาติพันธุ์

Abstract

The objective of this research is 1) to study the historical context of "Shan State" in the tradition society, 2) to study social conditions and inequality before

---

* Received 22 March 2020; Revised 8 May 2020; Accepted 16 May 2020

and after the accession of the United Kingdom, and 3) to study the policy of separatism and governance. to reduce the disparity in language, culture, beliefs and values, the inequality of Shan State and ethnicity Is a qualitative research in which the researchers raised the ethnic phenomenon Inequality of the Shan State The data are from studies from related research, in-depth interviews. and from observations without participation the researcher chose the specific method. In - depth interviews the researcher divided the key informants into 3 groups, which were group 1 political science experts, group 2 experts in protecting rights and freedom of the people, and group 3 people in ethnic areas of Shan State. That the coming of the United Kingdom Along with separating indigenous people from Burmese Causing dissociation result, Shan State has a different status. Most of the effects are negative and have long - term effects. Currently, the inequality of ethnic minorities and the government cannot solve the problem. Because there is a political background Benefits of various resources, separation and governing policies to reduce disparities in various areas. In addition, Shan people hold a pledge to sign in Pang Luang Which hopes to be able to separate itself into a self - governing state Partly from the colonial period Hemming into the modern era, which caused Myanmar to divide within the nation throughout the past.

Keywords: Inequality, Shan State, Ethnicity

บทนำ

พม่าประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่ม ที่มีความแตกต่างกันทั้งในด้านวัฒนธรรมและภาษาพูด ในส่วนของพม่าแท้จะประกอบไปด้วยชาวพม่าเป็นส่วนใหญ่ และมีกลุ่มมอญไทยใหญ่และกะเหรี่ยงผสมผสานอยู่บ้าง แต่ในเขตชายแดนแล้ว ประชากรส่วนใหญ่จะเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีภาษาพูดแตกต่างกันออกไปมากกว่า 100 ภาษา ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ล้วนมีโครงสร้างการปกครองไม่ซับซ้อน เพียงแค่ระดับหมู่บ้านหรือหัวหน้าเผ่า หรือในขณะที่บางกลุ่มก็มีวัฒนธรรมและโครงสร้างการปกครองที่สูงถึงขั้นมีผู้ปกครองนครรัฐในระดับเจ้าฟ้า คือ ไทยใหญ่ รัฐฉาน (Shan) หรือ รัฐไทใหญ่ (ในภาษาไทยใหญ่ เรียกว่า เม็งไต้) ปัจจุบันเป็นรัฐหนึ่งในพม่าหรือสหภาพเมียร์มาร์ (Wikipedia, 2018) ถือได้ว่ารัฐฉานเป็นดินแดนที่สำคัญในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และพม่าตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ทั้งด้านการเป็นรัฐที่มีความมั่งคั่งของทรัพยากรเศรษฐกิจ และความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมอันเกิดจากการมีดินแดนอยู่ท่ามกลางวัฒนธรรมกระแสหลักที่หลั่งไหลมาจากอำนาจรัฐที่ใหญ่กว่า คือ อาณาจักรจีน อาณาจักร

ไทย และอาณาจักรพม่า โดยมีจารีตทางประวัติศาสตร์ที่สัมพันธ์ใกล้ชิดกับราชสำนักพมามานานหลายศตวรรษ สภาพเช่นนี้ทำให้เกิดการถ่ายทอดและการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมที่สั่งสมมายาวนานในรัฐฉาน กระทั่งเกิดระดับขั้นของการพัฒนาทางสังคมวัฒนธรรม และมีโครงสร้างทางการเมืองการปกครองตามแบบแผนของตนเอง รัฐฉานเป็นรัฐที่มีชนเผ่าหลายเผ่าอยู่ร่วมกัน โดยมีชาวไทยใหญ่อยู่มากที่สุด ก่อนปี 1947 บรรดาเจ้าฟ้าได้ร่วมกันก่อตั้งเป็นสหพันธรัฐไทยใหญ่ แต่เมื่อพม่าขอเอกราชจากสหราชอาณาจักรพม่าโดยอ้อม ชานได้กระตุ้นและชักชวนให้สหพันธรัฐไทยใหญ่ร่วมกับพม่าก่อตั้งสหภาพพม่า รัฐฉานจึงเป็นรัฐหนึ่งในสหภาพพม่าตั้งแต่ปี 1947 เป็นต้นมา (Susan Conway , 2006)

ความเหลื่อมล้ำของประชาชนในรัฐฉาน ระบบการปกครองของชาวบ้านชนบทจะประกอบด้วยผู้ใหญ่บ้าน รองผู้ใหญ่ เลขาฯ นายทะเบียน และลูกบ้าน ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ดูแลในหมู่บ้านทั้งในด้านการตัดสินใจ การตัดสินใจกับเจ้าหน้าที่ทหารพม่า และการจัดเก็บสิ่งของเงินทอง แรงงาน หรือลูกหาบ ฯลฯ ที่ถูกขอมมาจากทหาร การดูแลทหารของชาวบ้านมีความยุ่งยาก ซับซ้อน หนัก และต้องทำมากกว่าคนในตัวเมืองมาก ในแต่ละหมู่บ้านจะมีการจัดเวรกันเป็นยามตลอด 24 ชั่วโมง วันละ 2 ครอบครัว เป็นคนคอยส่งข่าวความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในตัวเมือง หมู่บ้านตนเอง และหมู่ใกล้เคียง หากมีความเคลื่อนไหวสิ่งใดเกิดขึ้น เช่น มีการเคลื่อนกำลังทหารพม่า หรือฝ่ายต่อต้าน หรือมีเหตุการณ์ใด ต้องแจ้งให้คนในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียงให้ทราบในทันที ไม่ว่าเหตุการณ์นั้นจะเกิดขึ้นในเวลากลางคืนหรือกลางวัน หมู่บ้านอื่นก็เช่นเดียวกัน เมื่อทราบข่าวแล้วต้องแจ้งคนในหมู่บ้านตนเองทราบแล้วไปแจ้งต่อที่หมู่บ้านใกล้เคียงต่อไปเรื่อย ๆ คือ มีการแจ้งต่อกันเป็นทอด ๆ หากมีทหารพม่าเข้าหมู่บ้าน ผู้ใหญ่จะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่หนักที่สุด เพราะต้องถูกสอบสวนในเรื่องเคลื่อนไหวของฝ่ายต่อต้าน (Social Sciences Research Institute, 2008)

หากพูดไม่ดีก็จะถูกทุบตี ทรมาณ หรือฆ่า ดังนั้น ใคร ๆ จึงไม่อยากเป็นผู้ใหญ่บ้านชนบทเป็นถิ่นที่ทหารพม่าควบคุมไม่ถึง แต่จะมีการลาดตระเวนเป็นครั้งคราว ในถิ่นชนบทที่ห่างไกลตัวเมืองประมาณ 10 กิโลเมตรขึ้นไป ถูกกำหนดให้เป็นเขตพื้นที่สีแดง โดยปกติเมื่อทหารพม่าเคลื่อนไหว และออกลาดตระเวนมาในหมู่บ้าน หรือหมู่บ้านใกล้เคียงในชนบทชาวบ้านจะต้องเตรียมการเพื่อเผ่นหนี หากมีเงินมีทอง หรือมีเสื้อผ้าใหม่ ๆ ก็ต้องนำไปซุกซ่อนหรือฝังดินไว้ เพราะเมื่อทหารมาถึง และมาพักในบ้าน สิ่งของเหล่านั้นจะถูกยึดไปโดยอัตโนมัติเป็นประจำและเป็นปกติ พิธีธัญญหาร หมู เห็ด เป็ด ไก่ หรือสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องการ ทหารก็จะเด็ด หรือไล่จับเอาตามต้องการ โดยไม่สามารถพูดต้านทานได้ หากเจอผู้ชายก็就会被จับไปเป็นลูกหาบ หรือก็ถูกใส่ความเป็นทหารฝ่ายต่อต้านแล้วก็ถูกฆ่าตาย และทุกครั้งที่เข้าไปในหมู่บ้านต้องถูกถามว่าพบเห็นฝ่ายต่อต้านหรือไม่ จะตอบว่าพบเห็นก็ไม่ได้ ตอบว่าไม่พบเห็นก็ไม่ได้ เพราะถ้าบอกว่า เห็น ก็จะเป็นคนนำทางไปหาให้เจอ ถ้าไม่เจอ (ใครจะอยู่ให้เจอ) ก็จะหาว่าโกหก แล้วจะถูกทุบตี ทรมาณ ถ้าบอกว่าไม่พบเห็น ก็หาว่าโกหก แล้วก็จะโดนทำร้าย

ทรมานต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ การเคลื่อนไหวของกองกำลังทหาร จึงเป็นภาพที่น่ากลัว ขนลุกของชาวชนบทมาก (Kanok On Sawangsri, 2014)

การศึกษาเรื่องชาติพันธุ์ ความเหลื่อมล้ำของภูมิลำเนา สะท้อนให้เห็นภาพกว้าง ๆ ของประวัติศาสตร์รัฐฉาน และประวัติศาสตร์พม่า ๆ ไปพร้อมกัน โดยศึกษาตามช่วงระยะเวลาของประวัติศาสตร์ ให้หลักฐานเอกสารตำราทางวิชาการมาวิเคราะห์ออกมาในรูปแบบการพรรณนาจาก “Social Changes in the Shan States under the British, 1886 - 1942.” โดยประกอบไปด้วย บริบททางประวัติศาสตร์ของรัฐฉานในสมัยสงครามโลกครั้งที่สองที่มีความเป็นเอกภาพอย่างไร รวมถึงเรื่องของสภาพสังคมและความเหลื่อมล้ำก่อนและหลังการเข้ามาของสหราชอาณาจักร รัฐฉานมีระบบการปกครอง ประเพณีวัฒนธรรมความเชื่อที่เป็นของตนเอง จนก้าวเข้าสู่ช่วงสมัยอาณานิคมที่สหราชอาณาจักรใช้นโยบายการแบ่งแยกและปกครองเพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ ส่งผลกระทบด้าน สังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม ของรัฐฉานก็ว่าได้ ซึ่งถือได้ว่าพหุสังคมแบบเก่าและการเกิดขึ้นของพหุสังคมแบบใหม่ในรัฐฉาน มีกลุ่มของมิชชันนารี ที่เข้ามาเผยแพร่ความความความเชื่อ และการพัฒนาด้านสาธารณสุข การจัดระบบการศึกษาแผนใหม่ตามแนวทางสหราชอาณาจักร ซึ่งมีทั้งผลดีและผลเสีย จนกระทั่งเข้าสู่ช่วงสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง ที่มีการเกิดขบวนการชาตินิยม ที่รัฐบาลพม่าจะให้รัฐฉานสามารถแยกการปกครองตนเองได้ แต่กระนั้นก็ไม่ประสบความสำเร็จ ด้วยนโยบายของรัฐบาลที่มองเรื่องชาติพันธุ์ที่แตกต่างกันออกไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบททางประวัติศาสตร์ “รัฐฉาน” ในสมัยสงครามโลก
2. เพื่อศึกษาสภาพสังคมและความเหลื่อมล้ำก่อนและหลังการเข้ามาของสหราชอาณาจักร
3. เพื่อศึกษานโยบายการแบ่งแยกและปกครองเพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ชาติพันธุ์ ความเหลื่อมล้ำของภูมิลำเนา ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยข้อมูลได้จากการศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Document Analysis) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interview) และจากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non - Participatory Observation) ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการได้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากกลุ่มผู้ที่มีความรู้ด้านชาติพันธุ์ และความเหลื่อมล้ำของภูมิลำเนา โดยผู้วิจัยได้แบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ ด้านรัฐศาสตร์ 2 ท่าน อาจารย์ทางด้านสาขาการเมืองการปกครอง และอาจารย์ทางด้านสาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการคุ้มครอง

สิทธิและเสรีภาพของประชาชน 3 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจังหวัด
ตองจี จังหวัดจ๊อกแม และจังหวัดหมู่แจ กลุ่มที่ 3 ประชาชนในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์ของรัฐบาล
15 ท่าน ประชาชนในพื้นที่จังหวัดตองจี จังหวัดจ๊อกแม จังหวัดหมู่แจ จำนวน 5 ท่าน

ขอบเขตด้านเนื้อหา ภูมิหลังและความเป็นมาของรัฐบาลก่อนการเข้ามาของสหราชอาณาจักร สภาพและลักษณะทางภูมิศาสตร์รัฐบาล สภาพทางการเมืองการปกครองก่อนการ
เข้ามาของสหราชอาณาจักร ระบบเจ้าฟ้ากับการปกครองภายใต้ระบอบราชาธิปไตยของพม่า
สภาพทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจก่อนการเข้ามาของสหราชอาณาจักร ความสัมพันธ์
ทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสังคม ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ในรัฐบาล การเข้ามาของระบอบ
อาณานิคมและพัฒนาการทางการเมืองรัฐบาลในช่วงการปกครองของสหราชอาณาจักรกับ
กลไกในการควบคุมอำนาจการปกครองในรัฐบาล สหพันธรัฐบาลระบบการเมืองที่เป็นสถาบัน
แบบใหม่ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขอบเขตด้านพื้นที่ จังหวัดตองจี จังหวัดจ๊อกแม และ
จังหวัดหมู่แจ และขอบเขตด้านระยะเวลา ผู้วิจัยได้เริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 11 ธันวาคม 2561 ถึง
วันที่ 3 พฤษภาคม 2562

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก
(Interview Guide) โดยในแนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interview) ซึ่งพัฒนา
มาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - Participation
Observation) แนวคำถามในประเด็นที่ศึกษารอบกลุ่มชาติพันธุ์ ความเหลื่อมล้ำของรัฐบาล
โดยใช้เครื่องบันทึกเสียงและแบบบันทึกภาคสนาม (Field Note) เพื่อบันทึกการสนทนา
ระหว่างการสัมภาษณ์เชิงลึกในรายละเอียดข้อมูลและประเด็นที่น่าสนใจ เพื่อให้ครอบคลุม
ประเด็นจากการสัมภาษณ์อย่างมีประสิทธิภาพครบถ้วนตามประเด็นหลักในการศึกษาการ
ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ แนวคำถามในการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับภูมิหลังและความเป็นมา
ของรัฐบาล

การตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อคำถามใน
การสัมภาษณ์ให้ครอบคลุม เนื้อหาครบถ้วน ข้อคำถามถูกต้องเหมาะสม ตรงตามโครงสร้าง
และภาษาที่ใช้เหมาะสมกับผู้ให้อาจนำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นชอบแล้วไปทดลอง
สัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ในส่วนของ
ความเชื่อมั่นนั้นอาจทดสอบด้วยวิธีสัมภาษณ์ซ้ำเช่นเดียวกับแบบสอบถามที่ใช้วิธีสอบซ้ำ หรือ
อาจตรวจสอบความ เชื่อมั่นของคำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์การใช้ผู้สัมภาษณ์หลายคน
สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคน เดียว แล้วตรวจสอบความสอดคล้องของคำตอบกับผู้สัมภาษณ์
คนอื่น ๆ หรืออาจใช้ผู้สัมภาษณ์คนเดียว เมื่อได้ข้อมูลแล้วนำข้อมูลดังกล่าวให้ผู้ถูกสัมภาษณ์
ยืนยันคำตอบของตนเองก็ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสังเกตระหว่างการสัมภาษณ์รวมทั้งใช้เครื่องบันทึกเสียง และการบันทึกข้อมูลภาคสนาม (Field Note) โดยอาศัยการสังเกตเพื่อเก็บรายละเอียดทั้ง บริบทสิ่งแวดล้อม พฤติกรรม กิจกรรม เหตุการณ์ คำพูดจากการได้ยินและสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นงานวิจัยที่ศึกษาและเป็นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ โดยนำข้อมูลจากภาคสนามมารวบรวมจัดระบบให้เป็นหมวดหมู่ตามประเด็นหลักในการศึกษา สถานที่ที่ใช้ในการสัมภาษณ์และระยะเวลาในการสัมภาษณ์จะขึ้น อยู่กับความพร้อมของผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์จะนัดวันเวลา สถานที่ที่สะดวกในการให้ข้อมูลกับผู้วิจัย ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลมากกว่าสองครั้งเพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามจุดมุ่งหมายในการวิจัย ซึ่งแต่ละครั้งใช้เวลาสัมภาษณ์ประมาณหนึ่งชั่วโมง จนกว่าผู้วิจัยจะได้ข้อมูลที่ครอบคลุมตามประเด็นที่ศึกษาเป็นหลัก และจะหยุดการสัมภาษณ์เมื่อข้อมูลมีความครบถ้วน (Saturation of Data) โดยพบว่าข้อมูลที่ได้เริ่มซ้ำกับข้อมูลเดิม ไม่มีข้อมูลใหม่ queเพิ่มเติมจากข้อมูลเดิมที่เก็บรวบรวมได้ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ข้อมูลครบถ้วน

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำหลักการวิเคราะห์ข้อมูลมี 3 ประการประกอบด้วยดังนี้ การลดทอนและกลั่นกรองข้อมูล (Data Reduction) การแสดงและพรรณนาข้อมูล (Data display and Description) และการหาข้อสรุปและตรวจผลการวิจัย (Conclusion and Verification) เป็นกระบวนการหาข้อสรุปและการตีความหมายของผลหรือข้อค้นพบและใช้รูปแบบการวิเคราะห์และแบบจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) ของ Miles & Huberman คือ การจำแนกข้อมูลเป็นชนิด (Typologies) ซึ่งหมายถึง ขั้นตอนของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 วิธี คือ แบบใช้ทฤษฎี คือ การแยกชนิดในเหตุการณ์นั้น ๆ โดยการยึดแนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบซึ่งแบ่งออกเป็น การกระทำ (Acts) และแบบไม่ใช้ทฤษฎี คือ การจำแนกข้อมูลที่จะวิเคราะห์ตามความเหมาะสมกับข้อมูล ซึ่งอาจใช้สามัญสำนึก หรือ ประสบการณ์ของผู้วิจัย ซึ่งผู้วิจัยจะจำแนกข้อมูลเป็นชนิดง่าย ๆ ตามประเภทที่ผู้วิจัยสังเกต (Miles, M. B. et al, 1994)

การนำเสนอข้อมูล

สำหรับการนำเสนอข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ นำมารวบรวมข้อมูล ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ประเด็นที่กำหนดไว้ โดยใช้แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำเสนอข้อมูลที่ได้มาสรุปอภิปรายผลในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 บริบททางประวัติศาสตร์ “รัฐฉาน” ในสมัยสังคมจารีตพม่า ยังปกครองด้วยระบบราชาธิปไตย ก่อนหน้าที่ดินแดนพม่าตอนบนจะตกเป็นเมืองขึ้นของ สหราชอาณาจักรในตอนปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 จากบรรดาหัวเมืองของพม่ารัฐฉาน สองฟาก แม่น้ำสาละวิน ยังมีการปกครองด้วยระบบเจ้าฟ้าหรือเจ้าเมือง หัวเมืองใหญ่ ๆ เป็นอิสระต่อกัน แต่ต้องส่งส่วยและจัดหาแรงงานให้กับราชสำนักพม่า ในรัฐฉานมีหัวเมืองต่าง ๆ 33 หัวเมือง ปกครองโดยผู้นำที่สืบทอดตำแหน่งโดยสายเลือด ตั้งแต่ในรัชสมัยพระเจ้าอลองพญาช่วงกลาง ศตวรรษที่ 18 ลงมา ซึ่งเป็นผลจากการที่ทางราชสำนักพม่าเข้าไปควบคุมการปกครองภายใน ของหัวเมืองขึ้นเข้มงวดกว่าที่เป็นมา อีกทั้งยังมีความพยายามสร้างความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ผ่านการแต่งงานระหว่างราชวงศ์พม่ากับกษัตริย์เจ้าเมืองประเทศราชต่าง ๆ ในเกือบ ทุกรุ่นอายุ ซึ่งความสัมพันธ์ใกล้ชิดทางวัฒนธรรมและเครือญาติ เช่นนั้น ได้ดำรงสืบต่อมาจนถึงรัชสมัย พระเจ้ามินดงช่วงครึ่งหลังของคริสต์ศตวรรษที่ 19 แต่กลับเสื่อมทรมลงในรัชสมัยพระเจ้าสีป่อ กษัตริย์องค์สุดท้ายของราชวงศ์อลองพญาช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 (Renard, R. D., 1983) ซึ่งสอดคล้องกับกับคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 1 ที่ว่า

“สมัยแห่งการปกครองของกษัตริย์มินดงความสัมพันธ์ระหว่างชนกลุ่มน้อยกับพม่าจาก ไม่เป็นทางการให้เป็นทางการ ด้วยการตั้งอำนาจทางเศรษฐกิจและการปกครองให้ขึ้นกับ ศูนย์กลางมากขึ้น เพื่อจูงจูงหมายสำคัญที่จะแก้ไขปัญหาคือพม่าประสบ ทั้งความแตกแยกและ การแย่งชิงอำนาจในกลุ่มผู้นำ สมัยของพระเจ้าอลองพญา โดยมีการแบ่งแยกรัฐฉานออกเป็น เขตปกครองอิสระขนาดเล็ก เพื่อการลดอำนาจของหัวเมืองลงอีก เช่น การแยกเมืองตองเป็ง หรือน้ำขาน ออกมาจากหัวเมืองมิด แยกเมืองลอกจอกออกจากหัวเมืองยองห้วย แยกเมืองลาย ข้าเมืองหมอกใหม่ เมืองปั่น และเมืองปอนออกจากหัวเมืองนาย 24 บรรดาเจ้าฟ้าผู้ปกครองใน เมืองต่าง ๆ นั้น จะอยู่ในตำแหน่งที่เทียบได้กับเจ้าผู้ครองเหนือหัวที่อิสระ แต่จะต้องส่ง บรรณาการให้กับกษัตริย์พม่า และปลายศตวรรษที่ 19 พม่านั้น ถือเป็นตัวแปรใหม่ในทาง การเมืองการปกครองที่ในระยะต่อมาได้ส่งอิทธิพลมายังรัฐฉาน บทบาทของอังกฤษที่มีต่อพม่า ได้สร้างแรงผลักดันให้เกิดการปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจของรัฐอย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อน ” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 1, 2562)

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สภาพสังคมและความเหลื่อมล้ำก่อนและหลังการเข้ามา ของสหราชอาณาจักร สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ได้มีส่วนอย่างมากในการกำหนดวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ การทำมาหากิน ตลอดจนวิถีคิดและพฤติกรรมของคนในสังคม ซึ่งนั่นย่อม หมายถึงการกำหนดลักษณะทางเศรษฐกิจ สภาพสังคมและความเหลื่อมล้ำ และวัฒนธรรมที่

เป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มภายในรัฐฉานด้วย ซึ่งสอดคล้องกับกับคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 2 ที่ว่า

“คนพม่ามักมีความคิดต่อรัฐฉานว่าเป็นดินแดนที่ห่างไกลไร้ความเจริญ พวกเขาพูดถึงคนไทใหญ่ว่าเป็นชาวเขาที่ดุร้ายและเป็นพวกที่ล่าหัวมนุษย์ (ว้า) ส่วนผู้หญิงไทใหญ่นั้นหากใครได้มาเป็นภรรยา ก็นำแต่ความโชคร้ายมาให้ แต่ก็เป็นเรื่องน่าขัน เพราะคนที่วิจารณ์ก็ไม่เคยเดินทางไปถึงรัฐฉานแต่อย่างใด” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 2, 2562)

การที่รัฐฉานตั้งอยู่ในเขตที่มีทั้งบริเวณรายล้อมแม่น้ำไหลผ่านหุบเขาและมีเทือกเขาเป็นแนวยาว ลักษณะเช่นนี้ ได้ส่งผลให้สังคมจารีตรัฐฉานมีความเป็นพหุสังคมในรูปแบบสังคมแบบรัฐในหุบเขา เกิดการสร้างชุมชนที่รวมตัวกันอยู่ในลักษณะกลุ่มหมู่บ้าน มีผู้นำระดับหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับกับคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 3 ที่ว่า

“สภาพสังคมของรัฐฉานสมัยก่อนการปกครองของสหราชอาณาจักร มีลักษณะของสังคมจารีตแบบรัฐที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ และมีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ของตนเองของกลุ่มสังคม ส่วนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนต่าง ๆ ภายในรัฐ มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมแบบไม่แบ่งแยกกัน จะอยู่ภายใต้โครงสร้างทางการปกครอง คือ ชนชั้นผู้ปกครอง และประชาชน ผู้อยู่ใต้ปกครอง หรือเรียกว่า พหุสังคมแบบเก่า ส่วนสภาพทางสังคมรัฐฉานช่วงการปกครองของสหราชอาณาจักร ที่จะมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และมีช่องว่างระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์เพิ่มสูงขึ้น ปรากฏขึ้นของกลุ่มคนจากภายนอกที่รัฐ ซึ่งได้นำไปสู่การพัฒนาของชนชั้นกลุ่มต่าง ๆ ภายใต้แนวคิด พหุสังคมแบบใหม่ เรื่องการแบ่งหน้าที่การทำงานเพื่อให้ระบบทางสังคมมีประสิทธิภาพ อันประกอบไปด้วย กลุ่มข้าราชการสหราชอาณาจักร กลุ่มข้าราชการพื้นเมืองระดับล่าง กลุ่มประชาชนพื้นเมือง และกลุ่มคนนอกกระบบสังคมเดิม (คนอินเดีย และจีน) พหุสังคมแบบใหม่ จึงเป็นรูปแบบสังคมที่มีคนต่างกลุ่มชาติพันธุ์มาอยู่ร่วมกันในสังคมเดียวกัน แต่ไม่มีความผสมกลมกลืนกันในทางวัฒนธรรม” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 3, 2562)

ความเหลื่อมล้ำด้านภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ กับอาณาจักรรัฐฉานกับอาณาจักรใหญ่อ้างเช่น จีน อินเดีย ผ่านอาณาจักรพม่า และสยาม (ล้านนา) ซึ่งมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนในพื้นที่รัฐฉานทั้งสองฟากแม่น้ำสาละวินเป็นอย่างมาก การถ่ายทอดวัฒนธรรม จนก่อให้เกิดเอกลักษณ์ร่วมกันที่สำคัญ ก็คือ การรับเอาพระพุทธศาสนา จากอาณาจักรใหญ่เข้ามาในสังคมรัฐฉาน จนมีบทบาทต่อชีวิตของผู้คนรัฐฉาน และฝังรากลึกในเวลาต่อมา ในอดีตพุทธศาสนายังเข้ามาไม่ถึง มีการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสิ่ง

เหนือธรรมชาติ (Animistic worship) เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ซึ่งสะท้อนออกมาในรูปแบบงาน ประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับกับคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 4 - 5 ที่ว่า

“การจัดตั้งคณะกรรมการสามัญประจำสภา (Standing Committee) ขึ้นมาอีกหนึ่ง คณะเพื่อทำหน้าที่ประสานงานกับข้าหลวงใหญ่ ในกิจการความเหลื่อมล้ำด้านภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ กับอาณาจักรรัฐฉานกับอาณาจักรใหญ่ออย่างเช่น จีน อินเดีย ผ่านอาณาจักรพม่า และสยาม (ล้านนา) ซึ่งมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการทางวัฒนธรรมของกลุ่มคน ในพื้นที่รัฐฉานทั้งสองฟากแม่น้ำสาละวินเป็นอย่างมากที่เกี่ยวข้องกับรัฐฉานโดยตรง จึงเท่ากับสหราชอาณาจักรยกระดับการปกครองของรัฐฉานขึ้นมาอยู่เหนือการปกครองส่วนอื่น ๆ ของบริเวณชายแดนอีกชั้นหนึ่ง ในทางการเมืองจึงเริ่มต้นนับแต่บัดนั้นเป็นต้นมา กล่าวอีกนัย หนึ่งก็คือ รัฐที่มีโครงสร้างทางชนชั้นที่ชัดเจน มีการปกครองในลักษณะที่ซับซ้อนกว่า และ ครอบครองพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่กินอาณาบริเวณมากกว่า” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 4 - 5, 2562)

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 นโยบายการแบ่งแยกและปกครองเพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้าน ภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ ความเจริญทางด้านสาธารณูปโภค การเมือง การศึกษา สาธารณสุข ระบบอาณานิคมกับการเปลี่ยนแปลงลักษณะ สังคมวัฒนธรรม ในรัฐ ฉาน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมพม่าภายหลังการเขายึดครองของสหราชอาณาจักรกล่าวได้ว่า เป็นผลมาจากการดำเนินนโยบาย “แบ่งแยกและปกครอง” (Divide and Rules) ก่อให้เกิด ความแตกแยกทางเชื้อชาติพันธุ์ มากยิ่งขึ้นในเรื่องปัญญาชนกลุ่มน้อย ทำให้กลายเป็นปัญหา เรื้อรังจนถึงทุกวันนี้ ซึ่งสอดคล้องกับกับคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 6 ที่ว่า

“เป็นเวลากว่า 80 ปี ที่รัฐฉานอยู่ในสถานะไม่ต่างจากประเทศราชในระบบอาณานิคม และภายใต้ยุคสมัยของสหราชอาณาจักรนี้ รัฐฉานมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง สังคม วัฒนธรรม ของระบอบอาณานิคม ซึ่งส่งผ่านมานั้น แท้ที่จริงเป็นรูปแบบที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ ลดทอนอำนาจของผู้ปกครองรัฐฉาน และยังพบอีกว่าการเข้ามาของอาณานิคมย่อมส่งผลใน ระดับชนชั้นปกครองและสังคมระดับประชาชนที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้มีประเด็นที่สำคัญ ก็คือ รูปแบบพหุสังคมแบบเก่าและการเกิดขึ้นของพหุสังคมแบบใหม่ในรัฐฉาน สมัยอาณานิคม การเข้ามาของมิชชันนารีกับความแปรผันทางความเชื่อและการพัฒนาทางด้านสาธารณสุข การจัดระบบการศึกษาแบบใหม่ในรัฐ ตลอดจนการแสดงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ทั้งภาษา สถาปัตยกรรม และการแต่งกาย ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรัฐฉาน และส่งผ่านเป็นมรดก ของอาณานิคมนอกเหนือผลกระทบจากนโยบายแบ่งแยกและปกครอง มาถึงปัจจุบัน” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 6, 2562)

ภายใต้ทัศนะของผู้ปกครองอย่างสหราชอาณาจักร เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของผู้คน และสังคมของรัฐได้ปกครองนี้เอง เมื่อเกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำในรัฐฉาน สหราชอาณาจักรจึงจะแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำอันเกิดจากความแตกต่างทางชาติพันธุ์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในรัฐฉาน ตามทัศนะคติของสหราชอาณาจักรที่มองปัญหาอย่างไม่เข้าใจถึงธรรมชาติ ของความหลากหลายทางสังคมเดิมภายในรัฐ ดังเช่น กรณีเกิดขึ้นของกบฏคะฉิ่นทางตอนเหนือที่ต่อต้านอำนาจเจ้าฟ้าเมืองแสนหวี (รัฐฉาน) การที่ขุนนางไทใหญ่เข้าไปปกครองกดขี่ข่มเหง สหราชอาณาจักรจึงให้ทั้งสองชาติพันธุ์อยู่แยกจากกัน โดยยุติข้อขัดแย้ง โดยการแต่งตั้งผู้ช่วยข้าหลวงปกครองให้เข้ามาติดต่อและมีอำนาจโดยตรง กับกลุ่มคะฉิ่นบริเวณตอนเหนือของแสนหวี (รัฐฉาน) ซึ่งความสำเร็จของสหราชอาณาจักรในการจัดการปัญหานี้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับกับคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์ของรัฐฉาน จังหวัดตองจี จังหวัดจ้อกแม และจังหวัดหมุ่แจ้ ที่ว่า “การเผยแพร่ศาสนาในหมู่ชาวพื้นเมืองพื้นที่ราบในรัฐฉาน แม้จะเป็นการสอดแทรกเข้าไปในกิจกรรม เช่น ร้องเพลง เล่านิทาน แจกเสื้อ การบำเพ็ญประโยชน์ แต่ประสบความสำเร็จน้อยมาก จึงมีการพัฒนาทางด้านสาธารณสุขในรัฐ ซึ่งแต่เดิมประเพณีความเชื่อเรื่องโรคภัยไข้เจ็บจะอยู่กับเวทย์มนต์คาถา สิ่งเหนือธรรมชาติ หรือคำสาปแช่ง ดำเนินการรักษาโดยการรับศีลรับพรจากพระสงฆ์ แต่เมื่อมิชชันนารีเข้ามาได้มีการฉีดวัคซีนแทน เพื่อป้องกันไข้ทรพิษ มีการแนะนำให้รู้จักการใช้ยารักษาและป้องกันมาลาเรีย จัดการแหล่งน้ำเพื่อป้องกันอหิวาตกโรค การเปลี่ยนแปลงทางด้านการอนามัยภายในรัฐก็คือ การที่ประชาชนในรัฐมีพื้นฐานที่สำคัญก็คือยาที่ผลิตจากตะวันตก” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์ของรัฐฉาน จังหวัดตองจี จังหวัดจ้อกแม และจังหวัดหมุ่แจ้, 2562)

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ชาติพันธุ์ ความเหลื่อมล้ำของรัฐฉาน ผู้วิจัยขออภิปรายเชื่อมโยงทฤษฎีแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เมื่อกล่าวถึงบริบททางประวัติศาสตร์ “รัฐฉาน” ในสมัยสังคมจารีตพม่ายังปกครองด้วยระบบราชาธิปไตยซึ่งเป็นผลจากการที่ทางราชสำนักพม่าเข้าไปควบคุมการปกครองภายในของหัวเมืองขึ้นเข้มงวดกว่าที่เป็นมาอีกทั้งยังมีความพยายามสร้างความสัมพันธ์ทางเครือญาติผ่านการแต่งงานระหว่างราชวงศ์พม่ากับธิดาเจ้าเมืองระเทศราชต่าง ๆ ในเกือบ ทุกุ่นอายุ ซึ่งความสัมพันธ์ใกล้ชิดทางวัฒนธรรมและเครือญาติก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำ จึงมีผลทำให้แนวคิดดังกล่าวมีความสอดคล้องกับ Pornpimol Trichoti พบว่า กษัตริย์ทรงเก็บภาษีอย่างขูดรีดจากหัวเมืองประเทศราช อีกทั้งยังเป็นกษัตริย์ที่โหดร้ายได้สังหารบรรดาเชื้อพระวงศ์และมเหสีของพระเจ้ามินดงลงเสียเป็นอันมาก ด้วยความหวาดระแวงว่าจะเป็นภัยต่อราชบัลลังก์ โดยบรรดาผู้ที่ถูกสังหารเหล่านั้นมีเชื้อสายเจ้าฟ้าจาก

หัวเมือง “ไต” (รัฐฉาน) อยู่ด้วยจำนวนหนึ่ง (Pornpimol Trichoti, 2013) ส่วน Bangon Piyaphant พบว่า บางกลุ่มมีการรวมตัวกันตั้งเป็นเมืองเล็กเมืองน้อย โดยมีเจ้าเมืองเป็นหัวหน้า ชีวิตของผู้คนในสังคมฉาน จะผูกพันด้วยเรื่องของครอบครัว เทศกาลทางพุทธศาสนา และการหมุนเวียนตามฤดูกาล (Bangon Piyaphant, 1994)

ส่วนสภาพสังคมและความเหลื่อมล้ำก่อนและหลังการเข้ามาของสหราชอาณาจักร การจัดระบบการศึกษาแบบใหม่ จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำเนื่องจากทัศนคติระบบการศึกษาของสหราชอาณาจักรที่มีความแตกต่างจากวิถีดั้งเดิมของรัฐฉาน มีการปลูกฝังความคิดความรู้แบบใหม่ผ่านระบบการศึกษา แต่เดิมกระบวนการเรียนรู้แบบจารีตมีวัดและพระสงฆ์เป็นแกนกลาง สหราชอาณาจักรมองว่าไม่ดีพอ ดังนั้นนโยบายการจัดการเตรียมระบบการศึกษาแบบใหม่ จึงถูกนำมาแทนที่การศึกษาแบบจารีต แต่ไม่เกิดผลมากนัก ซึ่งสหราชอาณาจักรใช้ 2 แนวทาง คือ แนวทางแรกการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการปลูกฝังวินัยชนชั้นปกครอง จึงมีผลทำให้แนวคิดดังกล่าวมีความสอดคล้องกับ Graceffo, Antonio. เพื่อกล่อมเกลาชนชั้นปกครองให้เกิดการยอมรับและมีทัศนคติตามกรอบปฏิบัติสหราชอาณาจักร แนวทางที่สองคือรูปแบบการศึกษาผ่านทางมิชชันนารี แห่งคริสตจักรที่เป็นการศึกษาของประชาชน เพื่อจัดความเชื่อภุติ สิ่งเหนือธรรมชาติ เพราะความเชื่อเช่นนี้เป็นมูลเหตุสำคัญ ที่ทำให้การบริหารงานอาณานิคมดำเนินไปด้วยความยากลำบากและเป็นอันตรายทางการเมือง ผลสัมฤทธิ์จากการเกิดการศึกษาแม้จะได้รับการตอบรับจากชนชั้นสูง ที่นิยมส่งบุตรหลานเข้าสถานศึกษาแบบใหม่ (Antonio Graceffo, 2010) ส่วน (Chatchai Poolsuwan. พบว่า แต่ประชาชนสามัญยังมีช่องว่างสูงมากระหว่างชนชั้นผู้นำและชาวบ้านในด้านการศึกษา การแสดงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ภาษาในสมัยที่รัฐฉานอยู่ภายใต้การปกครองของสหราชอาณาจักรนั้น ได้เกิดการเปลี่ยนรูปแบบทั้งตัวอักษรกลุ่มไทใหญ่ มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบจากการเขียนลักษณะตัวยาวมาเป็นตัวอักษรตัวกลม โดยการสนับสนุนจากทางการสหราชอาณาจักร เพื่อใช้แทนตัวอักษรไทใหญ่ ทั้งสิ่งพิมพ์ พระคัมภีร์ และเอกสารของรัฐฉานต่าง ๆ ด้วย (Chatchai Poolsuwan, 2014)

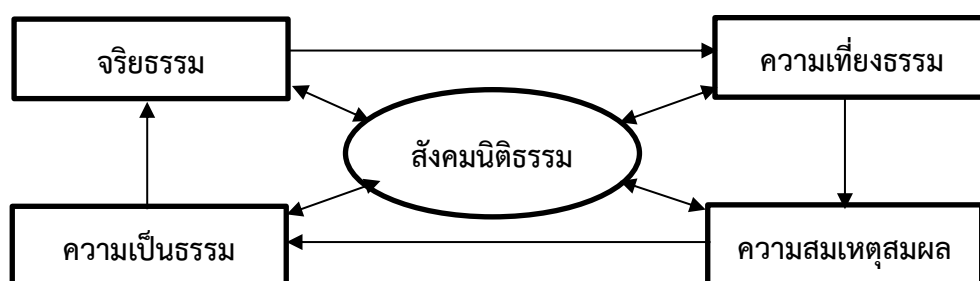
สำหรับนโยบายการแบ่งแยกและปกครองเพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ ความเจริญทางด้านสาธารณูปโภค การเมือง การศึกษา สาธารณสุข ระบบอาณานิคมกับการเปลี่ยนแปลงลักษณะ สังคมวัฒนธรรม ในรัฐฉาน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมพม่าภายหลังการเขายึดครองของสหราชอาณาจักรกล่าวได้ว่าเป็นผลมาจากการดำเนินนโยบาย “แบ่งแยกและปกครอง” (Divide and Rules) ก่อให้เกิดความแตกแยกทางเชื้อชาติพันธุ์ มากยิ่งขึ้นในเรื่องปัญญาชนกลุ่มน้อย ผู้นำเหล่านั้นมีลำดับศักดิ์นาแตกต่างกัน ทว่าก็มีความเท่าเทียมกันทางอำนาจในขอบข่ายของตนทั้ง 33 หัวเมืองดังกล่าว จัดลำดับศักดิ์นาได้ดังนี้ ระดับเจ้าฟ้า (ChaoFah) 16 ตำแหน่ง ระดับเมียวซา (Myo Za) 12 ตำแหน่ง ระดับฉวันกันมุ (Shue gunhm) 3 ตำแหน่ง ระดับงวยกันมุ (Ngne ganhmu)

6 ตำแหน่ง แต่ภายหลังทุกตำแหน่งได้รับการยอมรับให้เป็นเจ้าฟ้าทุกตำแหน่ง จึงมีผลทำให้แนวคิดดังกล่าวมีความสอดคล้องกับ Akkhani Mulk. สหราชอาณาจักรเข้ามาในพม่าโดยในช่วงแรกเข้ามาแทรกแซงพม่าในนามบริษัทอีสอินเดีย (East India Company) จนมีชัยชนะเหนือพม่าตอนบน (Upper Burma) และได้รวมส่วนต่าง ๆ ของพม่าเข้ามาเป็นมณฑลเดียวของอินเดีย โดยใช้การปกครองแบบเดียวกับที่ใช้กับอินเดีย (Akkhani Mulk, 2015) มาใช้ที่พม่าโดยยกเลิกการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Dodd, William Clifton, 1996) มีการแต่งตั้งข้าหลวงจากอินเดียมาปกครองพม่า และให้ข้าราชการฝ่ายปกครองมาบริหารรัฐพม่าแทนข้าราชการในราชสำนักเดิม รวมทั้งรัฐฉานก็อยู่ในส่วนบริเวณนี้ด้วย กล่าวคือ ปลอมให้ผู้ปกครองเผ่าหรือแคว้นปกครองกันมาแต่ดั้งเดิมปกครองต่อไป แต่ให้อยู่ภายใต้การดูแลและคำแนะนำของผู้บริหารชาวสหราชอาณาจักร (Robert H. Taylor, 2007) นอกจากนี้ รัฐฉานยังเป็น พวกเจ้าฟ้า (Sawbwas) อยู่ในตำแหน่งที่เทียบได้กับเจ้าผู้ปกครองเหนือหัวที่เป็นอิสระแต่ต้องส่งบรรณาการให้กับกษัตริย์ที่กรุงอังวะ และอยู่ในฐานะ “ตู่ - จี” หรือ “เมี้ยว” ภายใต้การควบคุมทางการบริหารของอำนาจจากส่วนกลาง ดังนั้นสหราชอาณาจักรจึงง่ายกว่าที่จะตั้งองค์กรในพื้นที่โดยทางอ้อม

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ใหม่ พบว่า ชาติพันธุ์ของรัฐฉาน หมายถึง ความสำนึกในความเป็นตัวตน ต่อให้พูดภาษาได้ชัดหรือต่อให้คลอออกมาในกลุ่มชาติพันธุ์ของรัฐฉานเดียวกัน แต่หากไม่มีสำนึกความร่วมมือทางวัฒนธรรมก็ไม่ถือว่าเป็นชาติพันธุ์ของรัฐฉาน กลุ่มชาติพันธุ์ของรัฐฉานดั้งเดิมได้รับความยุติธรรม จริยธรรม ความสมเหตุสมผล ความเที่ยงธรรม และความเป็นธรรมตามกฎหมายจะก่อให้เกิดสันติภาพในประเทศชาติ เพราะการปล่อยให้ใครสักคนยากลำบาก ถูกกดขี่ หรือถูกล่วงละเมิดเป็นเวลานาน อาจเป็นสาเหตุของความขัดแย้งและความรุนแรงในสังคม และก่อให้เกิดสังคมที่ไม่เป็นธรรม เพราะความยุติธรรมที่เกิดแก่มนุษย์ เป็นตัวแบบที่นำไปสู่ความเป็นธรรมและสันติ หรือที่เรียกว่า สังคมนิติธรรม (The Society Of The Rule Of Law) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงตัวแบบที่นำไปสู่ความเป็นธรรมและสันตินำไปสู่ สังคมนิติธรรม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

บริบททางประวัติศาสตร์ “รัฐฉาน” ในสมัยสังคมจารีต ชาติพันธุ์ ความเหลื่อมล้ำของ รัฐฉานในช่วงรอยต่อของประวัติศาสตร์รัฐฉานจากสมัยจารีต เข้าสู่อาณานิคมจนถึงช่วง ปัจจุบัน ปัญหาเรื้อรังที่เป็นมรดกตกทอดตั้งแต่สมัยอาณานิคมปัญหานี้ก็คือ ปัญหาความไม่ เป็นเอกภาพของพม่า อันมีต้นตอรากเหง้าของปัญหามาจากความหลากหลายของพลเมืองใน ประเทศซึ่งเจ้าอาณานิคมคือสหราชอาณาจักรได้ใช้นโยบายแบ่งแยกและปกครองเข้ามาควบคุม ทำให้เกิดความแตกแยกทางชาติพันธุ์มากขึ้น และกระบวนการจัดการทางสังคมวัฒนธรรมของ อาณานิคม ที่ตกทอดมาถึงปัจจุบัน มีทั้งผลดีและผลเสีย ผลดี กล่าวคือผลดีที่ มีชนชั้นนำเข้ามา จัดการศึกษา สาธารณสุข ของรัฐฉานให้ดีขึ้น ส่วนผลเสียที่เป็นมรดกสืบทอดให้เกิดความเหลื่อม ล้ำที่มาจากนโยบายแบ่งแยกและปกครอง เพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ นั้นทำให้เกิดความคิดของสังคมพหุวัฒนธรรม ที่แตกต่างกัน และ ปัจจัยที่เป็นตัวเร่งคือรัฐบาลพม่า

สภาพสังคมและความเหลื่อมล้ำก่อนและหลังการเข้ามาของสหราชอาณาจักร รัฐฉาน ในยุคจารีตนั้นเป็นแบบพหุสังคมที่มีการหยิบบ่มและการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมโดยการ เหลื่อมซ้อนไม่แบ่งแยกจากกันชัดเจน ระหว่างคนไทยใหญ่ และกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ จะมีความสัมพันธ์กันทางสายเลือด การค้า ความเป็นมิตร รวมถึงการทะเลาะวิวาท ซึ่งเป็นเรื่องปกติ ธรรมดา สิ่งเหล่านี้ล้วนต่างจากทัศนคติของสหราชอาณาจักรซึ่งมองสถานะความแตกต่างทาง ชาติพันธุ์ ว่าเป็นเรื่องที่ต้องแบ่งแยกขาดออกจากกัน ไม่สามารถเชื่อมโยงผสมกลมกลืนกันได้ เป็นเวลากว่า 60 ปี ที่รัฐฉานอยู่ในสถานะไม่ต่างจากประเทศราชในระบบอาณานิคมและ ภายใต้ยุคสมัยของสหราชอาณาจักรนี้ รัฐฉานมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง สังคม วัฒนธรรม ของระบอบอาณานิคม ซึ่งส่งผ่านมานั้น แท้ที่จริงเป็นรูปแบบที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ ลดทอนอำนาจของผู้ปกครองรัฐฉาน และยังพบอีกว่าการเข้ามาของอาณานิคมย่อมส่งผลใน ระดับชนชั้นปกครองและสังคมระดับประชาชนที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้มีประเด็นที่สำคัญก็ คือ รูปแบบพหุสังคมแบบเก่าและการเกิดขึ้นของพหุสังคมแบบใหม่ในรัฐฉาน สมัยอาณานิคม การเข้ามาของมิชชันนารีกับความแปรผันทางความเชื่อและการพัฒนาทางด้านสาธารณสุข การจัดการระบบการศึกษาแบบใหม่ในรัฐ ฉาน ตลอดจนการแสดงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ทั้งภาษา สถาปัตยกรรม และการแต่งกาย ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรัฐฉาน และส่งผ่านเป็นมรดก ของอาณานิคมนอกเหนือผลกระทบจากนโยบายแบ่งแยกและปกครอง มาถึงปัจจุบัน เพื่อให้เกิดสังคมนิติธรรม

นโยบายการแบ่งแยกและปกครองเพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ เป็นนโยบายที่ขัดแย้งกัน โดยไม่ทำตามข้อตกลงปางหลวง อีกทั้ง เรื่องของผลประโยชน์ ทางเศรษฐกิจ การเมือง นั้น จึงทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำภายใน ตลอดเวลา ซึ่งทำให้รัฐฉานต้องการแยกตัวออกมาจากพม่า กลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองใน

รัฐฉาน – เหตุการณ์ในรัฐฉานปัจจุบัน ภายหลักรัฐฉานมีการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยเป็น กองกำลังติดอาวุธและเคลื่อนไหวอยู่ตามชายแดนไทย พม่า คือ สภาฟื้นฟูรัฐฉาน (Shan State Restoration Council - SSRC) และกองทัพเมืองไต (Mong Tai Army - MTA) นำโดยขุนสา ประธานบริหาร พันเอกกันเจ็ด ประธานสภา เคลื่อนไหวอยู่ในพื้นที่รัฐฉานภาคใต้โดยเฉพาะฝั่ง ตะวันออกของแม่น้ำสาละวิน บริเวณชายแดนไทยพม่า แถบบริเวณจังหวัดภาคเหนือ ขบวนการต่อต้านรัฐบาลพม่าได้เริ่มดำเนินงานภายในประเทศ แต่ถูกฝ่ายรัฐบาลปราบปราม อย่างหนัก บรรดาชนกลุ่มน้อยที่เคลื่อนไหวทางการเมืองและมวลชนประชาชนจึงพากันอพยพ หลบภัยมาอาศัยพื้นที่บริเวณชายแดนไทยพม่า

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรกำหนดนโยบายด้านระบบการปกครองที่แตกต่าง รวมถึงความเป็นมาของประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาในช่วงอาณานิคม ให้ชนกลุ่มน้อยสามารถ แยกตัวออกไปตั้งเป็นรัฐปกครองตนเองได้ ควรกำหนดนโยบายด้านลดความเหลื่อมล้ำด้าน ภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ ในพม่า ซึ่งเป็นปัญหาที่สร้างความเหลื่อมล้ำกับ รัฐฉาน และชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย ควรศึกษาเพิ่มเติมความพยายามที่จะยุติการสู้รบการ แก้ปัญหาเฉพาะหน้า มิได้เป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ แต่อย่างน้อยก็ช่วยระงับการรบราฆ่าฟัน ภายในรัฐฉานระหว่างรัฐบาลพม่าและกองกำลังกลุ่มต่าง ๆ ควรศึกษาเพิ่มเติมในด้านประชากร รัฐฉานกว่า 5 ล้านคน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดีควรจะเป็นทุก มิติ

เอกสารอ้างอิง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 1. (20 มกราคม 2562). สภาพสังคมและความเหลื่อมล้ำก่อนและหลัง การเข้ามาของสหราชอาณาจักร ขาดิพันธุ์ ความเหลื่อมล้ำของรัฐฉาน. (ฉัฐวัฒน์ ชัชณฐาภักดิ์, ผู้สัมภาษณ์)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 2. (20 มกราคม 2562). สภาพสังคมและความเหลื่อมล้ำก่อนและหลัง การเข้ามาของสหราชอาณาจักร ขาดิพันธุ์ ความเหลื่อมล้ำของรัฐฉาน. (ฉัฐวัฒน์ ชัชณฐาภักดิ์, ผู้สัมภาษณ์)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 3. (20 มกราคม 2562). นโยบายการแบ่งแยกและปกครองเพื่อลดความ เหลื่อมล้ำด้านภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ ขาดิพันธุ์ ความเหลื่อม ล้ำของรัฐฉาน. (ฉัฐวัฒน์ ชัชณฐาภักดิ์, ผู้สัมภาษณ์)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 4 - 5. (17 มีนาคม 2562). บริบททางประวัติศาสตร์ “รัฐฉาน” ในสมัย สังคมจารีต ขาดิพันธุ์ ความเหลื่อมล้ำของรัฐฉาน. (ฉัฐวัฒน์ ชัชณฐาภักดิ์, ผู้สัมภาษณ์)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 6. (17 มีนาคม 2562). นโยบายการแบ่งแยกและปกครองเพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ ชาติพันธุ์ ความเหลื่อมล้ำของรัฐบาล. (ฉัฐวัฒน์ ชัชวาลย์, ผู้สัมภาษณ์)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์ของรัฐบาล จังหวัดตองจี จังหวัดจ้อกแม และจังหวัดหมูแจ้. (31 มีนาคม 2562). บริบททางประวัติศาสตร์ “รัฐบาล” ในสมัยสังคมจารีต. (ฉัฐวัฒน์ ชัชวาลย์, ผู้สัมภาษณ์)

Akkhani Mulk. (2015). Shan State History and Revolution. Bangkok: Matichon.

Antonio Graceffo. (2010). Shan People. Retrieved December 21, 2018, from <http://www.hackwriters.com/ShanprojectAG.htm>

Bangon Piyaphant. (1994). History of Southeast Asia. Bangkok: OS Prince House.

Chatchai Poolsuwan. (2014). Shan State (Kinship City) Ethnic Dynamics in the Context of History and Contemporary Political Society. Bangkok: Sirindhorn Anthropology Center.

Dodd, William Clifton. (1996). The Tai race, elder brother of the Chinese: results of experiences exploration and research of William Clifton Dodd. Bangkok: White Lotus Press.

Kanok On Sawangsri. (2014). Shan State and Economic Change Society and culture under British rule, 1886 - 1948. In Master of Arts. Department of History Education, Faculty of Arts. Silpakorn University.

Miles, M. B. et al. (1994). Qualitative data analysis: An expanded sourcebook (2nd ed.). Sage Publications: Inc.

Pornpimol Trichoti. (2013). Minorities with the Burmese government. Bangkok: Thailand Research Fund.

Renard, R. D. (1983). Social Changes in the Shan States under the British, 1886-1942. In Payap College, Seminar on change in Northern Thailand and the Shan states 1886-1940 June 20-25, 1983. Chiang Mai: Payap College.

Robert H. Taylor. (2007). State in Myanmar. Bangkok: Toyota Foundation.

Social Sciences Research Institute. (2008). Tai Yai Ethnicity in the Museum of Culture and Lanna Ethnic Groups. Chiang Mai: Social Research Institute Chiang Mai University.

Susan Conway . (2006). The Shan : culture art and crafts. Bangkok: River Books.

Wikipedia. (2018) . Art Nouveau. Retrieved December 21, 2018, from http://th.wikipedia.org/wiki/Art_Nouveau/